

Videoarbete, mediepedagogik och livslångt lärande

Sammanfattning av Viducates publikation 2011 av Alfonso Gutiérrez Martín

Media och tekniker för att skapa och distribuera information har utvecklats markant under det förra seklets sista år och fram till nu. Teknikerna förändras, ofta som svar på olika marknadsintressen, vilket lett till betydande sociala förändringar. Området utbildning har också påverkats av nya trender och man försöker anpassa sig efter de krav och behov som finns i informationsamhället eller det digitala samhället.

I ett samhälle där media är en del av människors vardagsliv, och där media samt informations- och kommunikationsteknologi (IKT) formar relationerna mellan människor och möjliggör kommunikation genom sociala nätverk, kommer grundutbildning samt läs- och skrivkunnsighet i hög grad att bli "mediepedagogik" och "mediekunnsighet".

Mediepedagogikens "grand old man" Len Masterman påpekade redan på 1980-talet att barn tillbringade mer tid framför tv:n än i skolan – och undersökningar visar gång på gång att i de flesta industrialiserade länder ägnar barn numera markant mer tid åt media än åt andra aktiviteter, sömn undantaget.

Enligt många författare kan detta i sig själv räcka för att motivera att mediepedagogik ska ingå i skolans undervisning, åtminstone om man anser att skolundervisningen bör anknyta till barnens liv utanför skolan. Det finns dock andra och viktigare anledningar till att överväga media och IKT i utbildningen, eller att till och med betrakta all utbildning som "mediepedagogik": den ekonomiska, sociala och kulturella vikten i det moderna samhället.

Det har alltid funnits en nära koppling mellan utbildning och media. Idag är det praktiskt taget omöjligt att föreställa sig en skola utan IKT, precis som det är omöjligt att försvara en undervisningsmodell där mediekunnsighet inte ingår, eller olika sorters förebereelser för att kunna leva i dagens informationsamhälle.

I publikationen utforskar vi möjliga kopplingar mellan video och pedagogik. Vi gör detta ur ett dubbelt perspektiv som alltid har gått hand i hand med media i klassrummet:

- **Media och IKT som resurser för att bidra till lärprocesser (utbildningsteknologi)**
- **Media och IKT som ett ämne eller område att studera inom formell och informell utbildning**

Viducates skribenter föreslår en mångsidig och global modell för mediepedagogik som kan tillämpas på all traditionell eller ny sorts media, och på alla typer av undervisning, både formell och informell. För att undvika förvirring tycker vi också att det är nödvändigt att tydliggöra olika koncept och termer, eftersom

det finns många, kanske alltför många, definitioner av mediepedagogik, mediekunnighet, digital kunnighet och vissa andra uttryck på olika språk.

Även om vi inte fokuserar på IKT och dess möjliga användning inom undervisning och inläring i den här publikationen, så tycker vi att det är lämpligt att avsätta första delen av kapitel I till IKT och media som resurser och pedagogiska verktyg. Gutiérrez pekar på några av **de främsta fördelarna samt eventuella nackdelar** med AV-media och IKT. Enligt honom bör en lyckad integration av IKT som undervisningsresurs bidra till att minska glappet mellan skola och samhälle vid informationsbearbetning. Media och IKT måste i sin roll som utbildningsverktyg uppfylla tre basfunktioner:

- representera och visa både verkliga och virtuella världar
- underlätta undervisning
- förbättra elevers inläring

Dessa funktioner kan inte separeras inbördes och de anknyter var och en till lärprocessens tre grundläggande beståndsdelar: innehåll, lärare och elever.

I den andra delen av publikationen, "European perspectives of video education", ger Avgousti ett bra exempel på global integration av videokonst inom bildundervisningen enligt principerna i nya *Cyprus Visual Arts Program of Study*. Video och IKT betraktas som rena verktyg att användas inom undervisning i bild och form där deras potential att helt och full motsvara målen för aktivt medborgarskap och innehållet i Visual Arts Programme of Study också tagits med i beräkningen. Avgousti påpekar att videokonst också "blir en källa till spännande och inspirerande nya vägar för att skapa konst. Man kan närma sig frågor av socio-kulturell art genom videokonst, och hjälpa elever att undersöka och återkoppla till frågor om sig själva och världen runt omkring, och även undersöka på vilket sätt de reflekterar och kommer fram till slutledningar".

I den tredje delen av dokumentet, som har rubriken "Video education in action", beskriver Abril och Durrant en fallstudie som förklarar vikten av multimediala resurser, i synnerhet video, inom utbildning och e-lärande, medan Zulyte tränger in i vilka möjligheter som finns när det gäller filmning med mobiltelefoner när man genomför kursplanen i bildämnet.

I en annan intressant fallstudie sätter Weisberg mediepedagogik i samband med politisk vetenskap och visar hur ungdoms-tv på internet kan bli en bra kanal för att väcka uppmärksamhet om sociala frågor bland tonåringar. Den pedagogiska potentialen i video tas också i beaktande i ett bidrag av Sköld, Kjellsson och Isaksson. De ger oss exempel på ett mediepedagogiskt arbetssätt i sexualundervisning ur unga människors synvinkel.

Munsey visar på den potential animation har som ett verktyg för kreativa uttryck i ett projekt som syftar till att få in barn med särskilda behov i Malmös sedan länge etablerade Skolbio. I samma avsnitt presenterar Rodríguez ett bra exempel på integrering av media och video som resurser för att underlätta undervisning och lärande. Han beskriver projektet "VIDEOSOCIALS 2.0", vars mål inte bara är inriktade på läroplanens innehåll, som t.ex. geografi, utan där man också försöker uppnå grundläggande kommunikationsfärdigheter och "få till stånd ett samarbete mellan de olika ämnesområden där video kommer att användas som ett kraftfullt sätt att förstå undervisning och lärande som en helhet, och inte som isolerade och separata fack". Både Foresta och Alm intar det här holistiska synsättet för att integrera mediepedagogik i läroplanen. Foresta visar i "Journey towards communication" hur det är utbildares sak att förmå barn att medvetet använda och utveckla sitt audiovisuella språk. Alm å sin sida visar på **mediepedagogik som ett sätt att förstå världen**. Enligt henne är en förståelse och tolkning av media en förutsättning för aktivt medborgarskap.

Som vi ser genom alla dessa exempel behöver vi inte bara studera och lära oss "med" media, utan även studera och analysera världen av datorer, videospel, tv, internet etc. Inom mediepedagogik tas den instrumentella användningen av video för att underlätta lärande upp, men mediet som studieområde är också av särskilt intresse. Ett önskvärt globalt och integrerat tillvägagångssätt med hjälp av media som pedagogiskt verktyg borde också medföra någon sorts mediepedagogik. Det är detta som Krucsay tar upp i "**Media in art education: more than learning through media.**" I andra delen av kapitel II analyserar skribenten media och IKT som ämnesfråga eller studieområde i formell utbildning. Hon går från utlåtandet att "det finns ingen utbildning utan media" och fokuserar på mediepedagogik på tre nivåer:

- den roll mediepedagogik spelar som tvärvetenskapligt inslag
- det sätt på vilka vissa av läroplanens ämnen delar överlappande områden med ämnesspecifikt och medierelaterat innehåll
- hur mediepedagogik är en länk i undervisning tvärs över läroplanen.

Kapitel II är ägnat åt förhållandet mellan mediepedagogik och digital kompetens. Digital kompetens har ett nära samband med information: hur man söker, samlar in, bearbetar och överför information för att kommunicera och hur man använder de populäraste datorprogrammen – ordbehandling, kalkylprogram, databaser, e-post och internet. Även om det finns korta hänvisningar till lärande, forskning och kunskap förefaller det som om prioriteringen inom den här kompetensen mestadels ligger på rent instrumentellt och tekniskt innehåll och metoder.

I vår modell av mediepedagogik och digital kompetens hamnar det instrumentella innehållet i bakgrunden och prioriteringen ligger istället på ett kritiskt-reflekerande innehåll. Detta innehåll täcks också av Europakommissionens förslag när de tar upp den viktiga kunskap samt attityder och färdigheter som relaterar till digital kompetens: "Användning av IKT kräver ett kritiskt och reflekterande **förhållningssätt** gentemot tillgänglig information och en ansvarsfull användning av interaktiv media; ett intresse för att engagera sig i samhället och i nätverk för kulturella, sociala och/eller yrkesmässiga syften främjar också kompetens".

I del II av publikationen tar vi upp några europeiska perspektiv på mediepedagogik. Christodoulou presenterar här Cyperns nya läroplan för läs- och skrivkunnighet, och hur media inkluderats i den. Han pekar på relevansen av att tonvikten skiftar från att förvärva viktiga färdigheter och kunskap till att utveckla barns förmåga att kritiskt granska. Faktum är att det ultimata målet vad gäller läs- och skrivkunnighet och utbildning kan vara "utvecklingen av kritisk förmåga och, följaktligen, mediekunnighet i den unga generationen, som sedan kommer att applicera denna färdighet på viktiga sociala, politiska och kulturella frågor som en väg att utveckla en bättre och mer demokratisk värld".

Mediepedagogik måste ta sig över skolans väggar och finnas närvarande i samhället i stort, som Kozák visar med sitt bidrag om ämnet "Moving Image and Media Studies" (obligatoriskt på alla ungerska grund- och gymnasieskolor) samt betydelsen av den nationella tävlingen i mediekunnighet (NCML) för mellan- och högstadielärover.

Det är tydligt att digital kompetens går djupare än användningen av mjuk- och hårdvara och till och med användningen av information. Inom pedagogik har denna information ett värde så länge eleven kan omvandla den till kunskap. För att göra det kommer eleven att behöva behärska grundkunskaperna i vissa särskilda språk/uttrycksätt (textuellt, ikoniskt, visuellt, grafiskt och ljudmässigt) och även deras avkodning av överföringsmönster. Eleven måste också kunna applicera kunskapen om olika sorters information i olika situationer och kontexter.

Projektet Viducate höjer upp den digitala kompetens och mediekunnighet som delar den generella utbildningens tydliga mål självförbättring och social transformering genom ett kritiskt medborgarskap – och prioriterar utbildning eller pedagogik framför undervisning.

I kapitel III introducerar Ferguson och Hottmann Viducates principer och praxis och visar hur kritiskt-reflekterande tillvägagångssätt inom mediepedagogik fortfarande äger giltighet och är nödvändiga för digital kunnighet i det 21:a århundradet.

Viducates huvudprinciper kan uttryckas ganska enkelt: 'Viducate sysslar med utveckling av aktivt medborgarskap i interkulturella kontexter på alla nivåer av formell och informell utbildning. Video och multimedia formar kärnan i detta icke normativa mediepedagogiska arbetssätt i informationssamhället.'

Vi beslöt att det skulle vara till stor fördel för projektet om vi grupperade våra aktiviteter kring tre vida, överlappande och dynamiska teman: Kreativitet, Aktivt medborgarskap och Interkulturell kommunikation. Vi kände att valet av just dessa teman gav oss möjlighet att utveckla vårt arbete tvärs över många olika sammanhang och åldersgrupper, och inte begränsade oss till bara en del av formella och informella läroplaner. Denna begreppsmässiga stöttning gav oss också möjlighet att beakta de sociala och estetiska tillvägagångssätt som kunde vara möjliga och, i dess rätta bemärkelse, att väcka och dana politisk medvetenhet som en del av vårt arbete.

Linke ger oss också vissa betraktande i samband med temat Aktivt medborgarskap i den tredje delen av publikationen som ägnas åt **VIDEO EDUCATION IN ACTION. Han analyserar hur det genom detta ämne blir tydligt att mediepedagogik har ett syfte: utvecklingen av civila samhällsstrukturer i ett demokratiskt samhälle. På liknande sätt tar Holubek och Schipek i del II av publikationen upp frågan om mediepedagogik och Aktivt medborgarskap i Österrike, och visar hur "ståndpunkten avgör perspektivet".**

Som synes är Viducate ett projekt som verkligen sträcker sig tvärs över läroplanen, och de teman och exempel vi tar upp i den här publikationen återger en del av den utveckling vi är inblandade i. Vi uppfattar vårt arbete som utvecklingsmässigt och deltagande och i det avseendet är nätverksutvecklingen avgörande.

Inget utbildningsförslag skulle vara komplett utan en tydlig och uttalad hänvisning till lärarutbildning. I **kapitel IV beaktar Gutiérrez tre dimensioner i lärarutbildningen i media och IKT: träning av individen som lärare, träning av läraren som utbildare och träning av utbildaren som individ eller medborgare i informationssamhället.** De exempel som Hottmann ger i del III visar på detta globala och samverkande förhållningssätt till lärarutbildning i IKT och media. Det grundar sig på omfattande erfarenhet av kurser i mediepedagogik inom europeisk lärarutbildning under det senaste årtiondet, vilka har stor inverkan och potential inom yrkesmässig utveckling av lärare. För Hottmann kan inte mediepedagogik och lärarutbildning ses som isolerade företeelser "utan de omfattar en blandning av olika lärandemetoder – kommunikationskompetens, lagarbete, interkulturellt lärande och utvärdering. Vårt mål är också att införliva mediepedagogiken tvärs över hela läroplanen och använda den som ett bidrag till att omvandla utbildningen till mediepedagogik".